

پاکدست‌ترین افراد سیاسی در نهضت آزادی

احمد سلامتیان، فعال سیاسی؛ من می‌توانم از چهار نفر به عنوان پاکدست‌ترین افراد در فضای سیاسی ایران یاد کنم که شامل: مهندس بازرگان، دکتر یدالله سبحانی، مرحوم آیت‌الله طالقانی و مرحوم عزت‌الله سبحانی هستند. در جامعه ما افرادی که صالح‌ترین و پاک‌ترین‌ها بودند قربانی زبان سخت سیاست شدند؛ سیاستی که ابزار اصلی آن قدرت است. اولین باری که مرحوم بازرگان را دیدم به اصفهان آمده بود و من دانش‌آموز جوانی بودم و اولین بار کسی را دیدم که منبر می‌رود و به خودم به عنوان یک نوجوان چهارده‌ساله گفتم چه خوب می‌شد که همه منبری‌ها مثل ایشان بودند. مسئله اصلی من این بود که آیا می‌شود دیدنار بود، مسلمان بود، نماز خواند و روزه گرفت اما میدان سیاسی فرد جای دیگر باشد؟ آیا می‌توان گفت سیاست قرن بیستم سیاست زمینی است؟ حکومت ایران معتقد شده باید انحصار سایه سنگین آسمان را در زمین منعکس کند درحالی که حکومت امر زمینی است. فضای کنونی ایران احتیاج به یک چیز دارد. گفته می‌شود دین از سیاست استقلال یابد، درحالی که اول باید سیاست از دین مستقل شود. کشور ما با تامین استقلال سیاست و جدایی میدان سیاست از میدان دین است که می‌تواند پیش برود. چشم من فرش پای کلیه مصالحین دینی که می‌خواهند با دین مبنای اخلاقی مردم را اصلاح کنند، اما شرط اینکه این ملت دوباره به آن‌ها باور کند این است که مشخصاً نشان دهند که نمی‌خواهند سوار بر بال‌های دین قدرت سیاسی را به دست بگیرند. جامعه ما تا زمانی که ائتلاف وسیعی به وجود بیاید از کسانی که این مسئله را درک کرده باشند به تعادل نخواهد رسید. اگر ما توانایی‌های خود را از دست داده‌ایم به علت مخلوط کردن این دو مسئله با همدیگر بوده است. از جمله این افرادی که به این موضوع توجه خاص داشته آیت‌الله منتظری است که مهم‌ترین مسئله‌ای که مطرح کرد تفکیک حوزه‌های دینی از سیاسی بوده است.

تاریخ احزاب

بازخوانی نقش و نقد نهضت آزادی در شصت و چهارمین سالگرد تاسیس آن

نهضت ادامه دارد...

نفر از اعضای نهضت دستگیر شدند. در سال ۱۳۸۰ نیز اعضای ملی مذهبی به صورت گسترده دستگیر شدند. در سال ۱۳۸۸ نیز تعداد زیادی از اعضای نهضت را به زندان‌های طولانی محکوم کردند و این دستگیری‌ها و احکام هنوز هم ادامه دارد و در سال گذشته و سال جاری نیز دوستانی را داریم که محکومیت‌های قابل توجهی را دارند. در طی این ۶۴ سال مدت کمی بوده است که نهضت آزادی بدون دغدغه، مزاحمت و فشارهای سیاسی توانسته باشد به فعالیت‌های خود ادامه دهد. اما با وجود همه این محدودیت‌ها به فعالیت خود ادامه داده و می‌تواند الگوی مقاومت باشد. نهضت آزادی در تمام این سال‌ها نظارت مستمر داشته و انحراف‌ها را نقد کرده و مواضعی را اتخاذ کرده است. برنامه آینده نهضت آزادی از سال ۱۳۹۸ به بعد تحت عنوان «اصلاحات جامعه‌محور» ادامه پیدا کرد. بدین معنا که نهضت به جای آنکه اصلاحات را از طریق حکومت دنبال کند، از طریق توانمند ساختن جامعه مدنی، احزاب سیاسی و جنبش‌های اجتماعی و در چارچوب ظرفیت‌های قانون اساسی دنبال می‌کند. نهضت آزادی از ابتدا هدف توانمند کردن جامعه را داشته است؛ آنچه امروز اضافه می‌شود این است که به طور خاص در جهت تقویت احزاب سیاسی، ایجاد پیوند قوی‌تر بین آن‌ها، پشتیبانی از مواضع احزاب همسو، همفکری و همکاری با آن‌ها در راستای گفت‌وگوهای است که فکر می‌کنیم باید در جامعه ایران رواج پیدا کند. در این راستا با احزاب مختلف برنامه‌هایی برگزار می‌کند و علاوه بر اینها موضوع خاص تقویت نقش زنان در فعالیت‌های اجتماعی و حزبی همچنین موضوع گسست نسلی را در دستور کار دارد که بتواند با مشارکت نسل جوان برای آینده برنامه‌ریزی کند. به طور کلی هدف و برنامه نهضت ایجاد وفای بین احزاب، بین مردم و همکاری با احزاب برای پاسخگو کردن حکومت است چراکه زمانی که احزاب و جامعه مدنی ایران قوی باشند شاید بتوان مطالبات را برای دموکراسی و آزادی و تحقق حقوق اساسی دنبال کرد.

نقدهایی به نهضت آزادی

در بخش دیگری از این نشست، فاطمه گوارایی در سخنانی به بیان نقدهایی ریشه‌ای از عملکرد نهضت آزادی ایران پرداخت. **فاطمه گوارایی، فعال سیاسی-مذهبی** گفت: از گام مثبت نهضت آزادی در نقد عملکرد و کارنامه‌اش تشکر می‌کنم و این اقدام باید توسط همه جریان‌ها و احزاب انجام شود و نقد و ارزیابی نقش واقعی به خود بگیرد و اگر در جمع‌بندی‌ها این نقدها وارد دانسته شده به تغییر عملکرد آن جریان سیاسی منجر شود. نهضت آزادی در دو سال اخیر گام بعدی را برداشته است و کارنامه نهضت ارزیابی شده است. ارزیابی و نقد نهضت آزادی پیوند ناگسستنی با اندیشه‌های مهندس بازرگان دارد. یک تفاوت کیفی و عظیم میان نهضت در زمان حیات مهندس بازرگان و نهضت بعد از درگذشت ایشان وجود دارد که به نقش بی‌بدیل ایشان بازمی‌گردد. دستگاه سیاسی و فکری نهضت آزادی بدون تردید متأثر از ساختار اندیشه‌بازرگان فکید و نوع تأثیرات آن

مهندس بازرگان ذکر شده است که قبل از رفتن به فرانسه برای ادامه تحصیل در فکر چنین موضوعی بوده است. بعد از بازگشت به ایران و با توجه به تجربه زندگی در دوران رضاشاه و مشاهده وضعیت جامعه ایران و فساد سیاسی و اجتماعی، این انگیزه‌ای شد که از همان سال‌های ۱۳۲۰ به اتفاق مرحوم طالقانی و دکتر سبحانی یک نهضت روشنفکری دینی را در ایران آغاز کنند که آن را جنبش نوین اسلامی می‌نامیدند. آموزش‌ها تا بعد از کودتای ۱۳۲۸ ادامه پیدا کرد و جوانانی که به آگاهی مجهز شده بودند، در سال ۱۳۳۹ جبهه ملی دوم را تشکیل دادند و افراد اصلی جبهه ملی دوم کادرهایی بودند که در نهضت ملی تجربه کسب کرده بودند اما به تدریج و با اختلافاتی که در جبهه ملی ایجاد شد مهندس بازرگان، دکتر سبحانی و آیت‌الله طالقانی تصمیم می‌گیرند حزبی را مبتنی بر تفکر و اندیشه اسلامی تشکیل دهند. در سال ۱۳۴۰ تاسیس نهضت آزادی ایران در منزل آقای صادق فیروزآبادی در شهر ری اعلام شد. انگیزه تأسیس همان ارزش‌های ایمانی و اخلاقی اسلام اما هدف، اصلاح فساد اجتماعی و یا سیاسی بود که در جامعه گسترش یافته بود. هدف عمده دیگر حقوق و آزادی‌های اساسی برای ملت ایران بود. مهندس بازرگان در نطقی که در منزل فیروزآبادی می‌کند می‌گوید ما مسلمان و ایرانی و تابع قانون اساسی و مصدقی هستیم. به این معنی که انگیزه خود را از ایمان و آموزه‌های دین اسلام می‌گیریم، ایرانی هستیم و خود را در برابر مردم مدیون می‌دانیم و قانون اساسی را نیز از این لحاظ که حقوق اساسی و مردم ایران را تضمین می‌کرد مبنای کار ما است و مصدق نیز از این جهت که به خواسته‌ها و آزادی ملت توجه داشت و در مقابل استبداد و استثمار ایستاد، مورد توجه ماست.

بیست ماه از فعالیت نهضت نگذشته بود که موضوع انقلاب سفید مطرح شد. نهضت آزادی در این مرحله بیانیه‌ای صادر می‌کند و مخالفت با انقلاب سفید شاه و استدلال آن‌ها نیز این بود که این انقلاب اصالت ندارد بلکه تحت فشار و ابتکار آمریکا آغاز شده و هدف آن ادامه حکومت شاه و استبداد است. نتیجه این اعتراض منجر به دستگیری سران نهضت می‌شود. نهضت آزادی از همان سال غیرقانونی اعلام می‌شود و تا آستانه انقلاب فعالیت آن متوقف می‌شود. در سال ۱۳۵۶ به طور غیرعلنی و در سال ۱۳۵۷ با انتشار اولین بیانیه تحت این عنوان که «شاه باید برود» فعالیت خود را آغاز می‌کند و در فرایند پیروزی انقلاب نقش موثری ایفا می‌کند. پس از پیروزی انقلاب نیز مسئولیت تشکیل و اداره دولت را بر عهده می‌گیرد. نهضت آزادی پس از پیروزی انقلاب و استعفای دولت موقت آماج حملات و انتقادات و دستگیری‌های بسیار زیادی شد، چراکه همانطور که قبل از انقلاب مخالف نظام استبدادی بود، پس از انقلاب نیز با مشاهده آنچه در حال وقوع بود به‌ویژه پس از اشغال سفارت آمریکا مصمم به استعفا شد اما همچنان در نقش منتقد و مدافع حقوق مردم به فعالیت خود ادامه داد. حاصل فعالیت‌های نهضت آزادی و انتقادهایی که داشت منجر به اولین دستگیری‌ها (مهندس توسلی، مهندس صابغان، مهندس بازرگان و خسرو منصوریان) در سال ۱۳۶۷ در پاسخ به اعتراضات نهضت به ادامه جنگ پس از آزادی خرمشهر شد. در سال ۱۳۶۹ نیز دستگیری گسترده‌ای صورت گرفت و بیش از ۲۰

منصوره محمدی
خبرنگار گروه سیاست

نهضت آزادی ایران شصت و چهارساله شد؛ حزب سیاسی‌ای که اعضای آن در مرامنامه خود را «مسلمان، ایرانی، تابع قانون اساسی و مصدقی» نام نهادند و با هدف تشکیل گروهی مذهبی-سیاسی فعالیت خود را آغاز کردند. این مجموعه طی ۶۴ سال گذشته فراز و نشیب‌های فراوانی داشته و با وجود آنکه در آن زمان تأکید داشتند که مسلمان هستند و نمی‌خواهند اصول عقایدشان را از سیاست جدا کنند اما امروزه تکرر نظرات در این زمینه در میان اعضای نهضت به چشم می‌خورد. نهضت آزادی این روزها با انتقادهایی در زمینه ناکارآمدی حزبی روبه‌رو است و اعضای آن به مناسبت سالگرد تشکیل نهضت آزادی و تحلیل شرایطی که این نهضت امروزه با آن روبه‌رو است در کلاب هاوس «گفت‌وگوهای ملی» گرد هم آمدند و به ایراد سخنانی پرداختند. در ادامه این گزارش بخش‌هایی از صحبت‌های اعضای نهضت و فعالان سیاسی از جمله محمدحسین بنی‌اسدی، دبیر کل نهضت آزادی ایران، فاطمه گوارایی، فعال سیاسی ملی-مذهبی، محمد توسلی، دبیرکل پیشین نهضت آزادی، ابوالفضل بازرگان، عضو شورای مرکزی نهضت آزادی، احمد سلامتیان، فعال سیاسی و مجید شیعیه علی، عضو نهضت آزادی آمده است که در ادامه می‌خوانید.

انگیزه تشکیل، عملکرد و برنامه‌های آینده

در ابتدای این نشست محمدحسین بنی‌اسدی، دبیرکل نهضت آزادی سیر تاریخی از انگیزه‌های تشکیل نهضت آزادی، عملکرد تاریخی و برنامه‌های آینده آن ارائه داد.

محمدحسین بنی‌اسدی، دبیرکل نهضت آزادی ایران گفت: چرا هر سال برنامه سالگرد تأسیس نهضت آزادی برگزار می‌شود؟ این سوال مهمی است چراکه در این برنامه علاوه بر قدردانی از پایه‌گذاران نهضت آزادی، توجه به نقش احزاب در ایجاد دموکراسی نیز بسیار مهم است که قصد داریم در این مراسم‌ها به آن‌ها توجه کنیم. دموکراسی برپایه وجود احزاب است که معنا می‌یابد و این حقیقت که در کشور ما احزاب و جامعه مدنی ضعیف است و نیازمند تقویت است. بنابراین بررسی و نقد عملکرد نهضت آزادی و انتقال تجربه‌های ۶۴ ساله آن برای هر فردی که در طلب آزادی باشد مفید است. نهضت آزادی حزبی است که در بحران‌ها و فشارهای مختلف به بقای خود ادامه داده است و صراط مستقیم که پایه‌گذاران آن بنا نهادند را دنبال می‌کند. هدف ما این است که با برگزاری این مراسم تقویت جامعه مدنی را تشویق و ترویج کنیم و پیوند و همکاری بین آن‌ها را تقویت کنیم. البته که احزاب نقشی بیش از تقویت دموکراسی دارند و می‌توانند بر فعالیت‌های سیاسی و عملکرد حکومت‌ها نظارت کنند و هم‌نسبت به انحراف‌ها اعتراض کنند و نقاط ضعف را مشخص کنند و راهگشا باشند. مهم‌تر از همه باید عملکرد نهضت آزادی را نیز نقد کرد. انگیزه تأسیس نهضت آزادی قدرت نبود، بلکه یک انگیزه ایمانی و آموزه‌های اخلاقی اسلام و با هدف خدمت و اصلاح جامعه بود. ریشه‌های نهضت آزادی قبل از سال ۱۳۲۰ آغاز می‌شود. در خاطرات

محمدحسین بنی‌اسدی دبیرکل نهضت آزادی ایران:

به طور کلی هدف و برنامه نهضت ایجاد وفاق بین احزاب، بین مردم و همکاری با احزاب برای پاسخگو کردن حکومت است چراکه زمانی که احزاب و جامعه مدنی ایران قوی باشند شاید بتوان مطالبات را برای دموکراسی و آزادی و تحقق حقوق اساسی دنبال کرد